

Izziņa iebildumiem/ priekšlikumiem par likumprojektu "Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā" (VSS-191)

Nr. p.k.	Lpp.	Esošā redakcija	Iebildumi/ priekšlikumi
		<p>2. Papildināt 3. pantu ar astoto daļu šādā redakcijā:</p> <p>“(8) Tiesības saņemt sociālo rehabilitāciju kā vardarbībā cietušām personām par valsts budžeta līdzekļiem ir vardarbībā cietušām personām, kuras uzturas Latvijas Republikā ar termiņuzturēšanās atļauju, personām, kuras ir trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki, kuriem nav likumīga pamata uzturēties Latvijas Republikā un kuri ir aizturēti (līdz izraidīšanas brīdim) vai kuriem ir noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai, kā arī šo personu ģimenes locekļiem, kuri uzturas Latvijas Republikā. Tiesības saņemt sociālo rehabilitāciju kā vardarbībā cietušām pilngadīgām personām ir citām personām, kas nepieder pie šajā pantā uzskaitītajām grupām, ja atbildīgās institūcijas sniegušas atzinumu par sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nepieciešamību.”</p>	<p>Nosakot papildus mērķa grupas (trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki), kurām ir tiesības no valsts budžeta saņemt sociālo rehabilitāciju kā vardarbībā cietušām personām, nepieciešams vienlaicīgi papildināt 23.12.2014. Ministru kabineta noteikumu Nr.790 “Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanas kārtība no vardarbība cietušām un vardarbību veikušām pilngadīgām personām”, nosakot finansēšanas nosacījumos valsts finansējumu tulkam. Lūdzam ar šo papildināt Likumprojekta anotāciju. Vienlaikus norādām, ka nepieciešams pārskatīt valsts sociālās rehabilitācijas kā vardarbībā cietušām personām finansējuma apmēra atbilstību tirgus situācijai.</p>
1.		<p>9.panta pirmā daļa: Pašvaldībai, kuras teritorijā ir deklarētā personas dzīvesvieta, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, kā arī pārbaudīt to atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, lai gūtu pārlicību, ka attiecīgās pašvaldības iedzīvotāji saņem kvalitatīvus pakalpojumus un palīdzību.</p>	<p>Saskaņā ar likumprojekta anotāciju, minētā grozījuma mērķis - skaidrāk noteikt pašvaldību pienākumu pārbaudīt sociālo pakalpojumu sniedzēju spējas nodrošināt tiesību aktos noteikto prasību ievērošanu. Pašvaldības pienākums ir pārlicināties par pašvaldības veidoto un administrēto, kā arī tās teritorijā strādājošo nevalstisko organizāciju un privāto tiesību jomā strādājošo subjektu, ar kuriem pašvaldība sadarbojas, sniegto sociālo pakalpojumu kvalitāti, ar to saprotot patstāvīgu tiesību aktos noteikto prasību ievērošanu.</p>

			<p>Izvērtējot anotāciju, secināms, ja skaidrāk noteiktais pienākums pašvaldībai “pārbaudīt to atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, lai gūtu pārlicību, ka attiecīgās pašvaldības iedzīvotāji saņem kvalitatīvus pakalpojumus un palīdzību” tiks iekļauts Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības (SPSPL) likumā, tad rodas iespaids, ka šo funkciju jāveic Sociālajiem dienestiem, līdzīgi kā tas noteikts SPSPL 11.pantā <i>Pašvaldības sociālā dienesta uzdevumi, 7.punktā: novērtēt sociālā dienesta administrēto un pašvaldības finansēto sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības kvalitāti.</i></p> <p>Šāda veida papildus funkcijas uzlikšana par pienākumu Sociālajiem dienestiem nav iespējama dienestu kapacitātes un specifiskas izglītības trūkuma dēļ, jo speciālisti, kuri strādā sociālajos dienestos, pamatā ir <u>sociālie darbinieki</u>, kuri nevar kontrolēt ir vai nav pakalpojumu sniedzēju institūcijās sadarbošanās ar veselības nozares speciālistiem Covid-19 testu veikšanā, atbildības noteikšanā, operatīvas rīcības trūkuma izvērtēšanā saslīmšanas konstatēšanas gadījumā institūcijā, u.c. operatīvu darbību veikšanā epidēmijas apstākļos. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka nav pieļaujams pašvaldību sociālajiem dienestiem noteikt pārbaudīt tādus apstākļus, kas piekrīt citu institūciju kontrolei, tā, piemēram, Covid-19 noteikto ierobežojumu kontrole, darba tiesisko attiecību kontrole utml.</p> <p>Jāuzsver, ka SPSPL 14.panta pirmās daļas 4.punkts nosaka <u>Labklājības ministrijas uzdevumu: “pārraudzīt šā likuma īstenošanu, kontrolēt sociālo pakalpojumu sniegšanu regulējošo normatīvo aktu ievērošanu, kā arī sociālo pakalpojumu kvalitāti un sociālo pakalpojumu sniedzēju atbilstību normatīvo aktu prasībām un administratīvi sodīt sociālo pakalpojumu sniedzējus par izdarītajiem pārkāpumiem;”</u></p> <p>Vēršam uzmanību, ka sociālo pakalpojumu sniedzējiem noteiktās prasības reglamentē Ministru kabineta noteikumi, sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrāciju veic Labklājības ministrija, tajā skaitā, lemj par pakalpojumu sniedzēja izslēgšanu no reģistra, ja pakalpojumu sniedzējs neatbilst normatīvajos aktos sociālo</p>
--	--	--	---

			<p>pakalpojumu sniedzējiem noteiktajām prasībām (ministrija pieņem lēmumu par pakalpojumu sniedzēja izslēgšanu no reģistra gan pamatojoties uz pakalpojumu sniedzēja iesniegumu, gan pēc ministrijas iniciatīvas, ja konstatēti pārkāpumi saistībā ar pakalpojumu sniegšanu (piemēram, neatbilstība normatīvajos aktos sociālo pakalpojumu sniedzējiem noteiktajām prasībām, nekvalitatīvs pakalpojums, nepatiesu ziņu sniegšana)).</p> <p>Jāņem vērā, ka bez Ministru kabineta noteikumos noteiktajām prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem un noteikumiem par sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrēšanu, ir virkne normatīvo aktu, kuri reglamentē sociālo pakalpojumu sniegšanu, veicot uzņēmējdarbību sociālo pakalpojumu jomā. Uzņēmējdarbības veikšanai ir nepieciešamas piemērotas telpas (īpašumā vai īres līgums), telpām ir jābūt drošām ekspluatācijā un jāatbilst ugunsdrošības prasībām, atbilstoši jānodrošina finanšu uzskaitē, lietvedība un arhivēšana, ja pakalpojuma sniedzējs nodrošina ēdināšanu, jābūt attiecīgai Pārtikas un veterinārā dienesta atļaujai un jāievēro vispārējās higiēnas prasības un pārtikas produktu higiēna utt.</p> <p>Ņemot vērā minēto, uzskatām, ka vispārīgi noteikt likumā par pienākumu pašvaldībām pārbaudīt sociālo pakalpojumu sniedzēju atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, nav atbalstāms priekšlikums, jo Labklājības ministrija, reģistrējot pakalpojumu sniedzēju sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā, ir pārliecinājusies par tā atbilstību normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.</p> <p>Kā iespējamo risinājumu. pašvaldības rosina aiz vārdiem “kā arī” tekstā iestarpināt vārdu “tiesības”. Līdz ar to, tās būtu pašvaldības tiesības, nevis pienākums.</p>
--	--	--	---

Rīgas domes Labklājības departaments (turpmāk – Labklājības departaments) **atkārtoti iebilst pret papildinājumiem Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9. panta pirmajā daļā, jo iepriekš nosūtītais iebildums nav ņemts vērā.**

Pamatojums:

No piedāvātās redakcijas viennozīmīgi nav saprotams, kāds pienākums pašvaldībai tiek uzlikts, - vai nodrošināt tikai to sociālo pakalpojumu kvalitātes uzraudzību, kuri reģistrēti attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā un pašvaldība ar tiem sadarbojas, lai tajā deklarētie iedzīvotāji varētu šos pakalpojumus saņemt, vai pašvaldībai būtu jānodrošina arī citu pašvaldību sociālo pakalpojumu kvalitātes uzraudzība, kurus saņem tās iedzīvotāji. Piemēram, Rīgā var būt izveidoti sociālie pakalpojumi, kurus personas izvēlās saņemt privātā kārtā, neiesaistot pašvaldību. Uzskatām, ka minētajā piemērā pašvaldībai, kuras teritorijā sociālais pakalpojums reģistrēts, bet tā ar to nesadarbojas, nav jānodrošina sociālā pakalpojuma kvalitātes uzraudzība. Tāpat Rīgas iedzīvotājs var saņemt grupu dzīvokļa vai ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu citā pašvaldībā (t.sk. citas pašvaldības vai valsts iestādē - sociālo pakalpojuma sniedzēja institūcijā). Ar piedāvāto normas redakciju faktiski var veidoties situācija, ka viena pašvaldība atbild par citas pašvaldības iestādes sniegtā sociālā pakalpojuma kvalitāti. Vai tiešām tas tā ir domāts? Mūsaprāt, pašvaldība var būt atbildīga par to sociālo pakalpojumu kvalitāti, kuru sniedz attiecīgās pašvaldības dibinātas iestādes, vai ar kuru tai ir noslēgts publiskā iepirkuma vai deleģējuma līgums. Un turklāt ir diskutējams jautājums, kāds ir atbildības sadalījums starp sociālo pakalpojumu pārkošo pašvaldības iestādi un citas pašvaldības iestādi, kura sniedz sociālo pakalpojumu, jo abas iestādes darbojas publiskajā sektorā un ir pakļautas vienam un tam pašam regulējumam.

Šādos gadījumos pašvaldībai jāpārlicinās, ka pakalpojums tiek nodrošināts atbilstoši noslēgtā līguma prasībām, kas nav tas pats, kas sociālā pakalpojuma kvalitātes uzraudzība kopumā.

Līdz nav rastas atbildes uz uzdotajiem jautājumiem, piedāvātā redakcija nav saskaņojama.

2.		<p>Papildināt 9. panta 3.¹ daļas otro teikumu pēc vārdiem „sociālās palīdzības pabalstus” ar vārdiem “un sociālos pakalpojumus”.</p> <p><u>Plānotā 9.panta 3.¹ daļas redakcija:</u></p> <p>Ja personai objektīvu apstākļu dēļ nav deklarētās dzīvesvietas, pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā persona ir <u>izvēlējusies dzīves vietu</u>, izvērtē personas materiālo situāciju un, ja nepieciešams, piešķir vienreizēju materiālu palīdzību, kā arī informē par to pašvaldību, kurā ir bijusi pēdējā personas deklarētā dzīvesvieta. Pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā ir bijusi pēdējā personas deklarētā dzīvesvieta, vai pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā persona ir <u>izvēlējusies dzīves vietu</u>, ja personas pēdējo deklarēto dzīvesvietu nav iespējams noteikt, izvērtē iespēju sniegt personai psihosociālu palīdzību vai piešķirt atbilstošus sociālās palīdzības pabalstus <u>un sociālos pakalpojumus</u>.</p> <p>Anotācija 3.lpp:</p> <p>3. Paredzēt iespēju piešķirt sociālos pakalpojumus personai, kurai objektīvu apstākļu dēļ nav deklarētās dzīvesvietas.</p> <p>Pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā ir bijusi pēdējā personas deklarētā dzīvesvieta, vai pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā persona ir <u>izvēlējusies dzīves vietu</u>, ja personas pēdējo deklarēto dzīvesvietu nav iespējams noteikt, izvērtē iespēju sniegt personai</p>	<p><u>Izsakām iebildumu, jo papildinājums tiesību aktā ietekmē pašvaldību budžetus un palielina sociālo dienestu administratīvo slogu,</u> ja pašvaldībai, kuras administratīvajā teritorijā ir bijusi pēdējā personas deklarētā dzīvesvieta, vai pašvaldībai, kuras administratīvajā teritorijā persona ir <u>izvēlējusies dzīves vietu</u>, ja personas pēdējo deklarēto dzīvesvietu nav iespējams noteikt, jāizvērtē iespēju sniegt personai ne tikai psihosociālu palīdzību vai piešķirt atbilstošus sociālās palīdzības pabalstus, <u>bet plānots, ka tiks piešķirti arī sociālie pakalpojumi.</u>”</p> <p>Plānotais regulējums uzliek <u>papildus</u> pienākumus Sociālajiem dienestiem, kā arī palielina izdevumus no pašvaldību budžeta sociālajai jomai, ja pašvaldībai jāpiešķir arī sociālie pakalpojumi personām, kurām nav zināma pēdējā deklarētā dzīvesvieta.</p> <p>Papildus norādāms, ka jādefinē termins “izvēlējusies dzīvesvietu” bez dzīvesvietas deklarēšanas. Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 6.pants nosaka dzīvesvietas deklarēšanas pienākumu. Bet šī likuma 16.pantā “Administratīvie pārkāpumi dzīvesvietas deklarēšanas jomā” noteikts, ka par dzīvesvietas nedeklarēšanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu līdz septiņdesmit naudas soda vienībām.</p> <p>Turklāt grūtības un neskaidrības radīs nepieciešamība izvērtēt, kādi ir tie objektīvie apstākļi, kāpēc personai nav deklarētās dzīvesvietas, lai personai piešķirtu sociālos pakalpojumus. Likumprojektā nav iekļauti kritēriji, pēc kādiem būtu nosakāms, kas ir “objektīvi apstākļi”. Pašvaldības un klienta izpratnē kritēriji var krietni atšķirties.</p>

	<p>psihosociālu palīdzību vai piešķirt atbilstošus sociālās palīdzības pabalstus. Nevienā no SPSPL pantiem nav noteikts, kā rīkoties, ja personai bez deklarētās dzīvesvietas ir neatliekami nepieciešams sociālais pakalpojums, kas nav naktspatversme vai krīzes centrs.</p> <p>Minētās situācijas risināšanai ir nepieciešams noteikt, ka pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā ir bijusi pēdējā personas deklarētā dzīvesvieta, vai pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā persona ir izvēlējusies dzīves vietu, ja personas pēdējo deklarēto dzīvesvietu nav iespējams noteikt, izvērtē iespēju sniegt personai ne tikai psihosociālu palīdzību vai piešķirt atbilstošus sociālās palīdzības pabalstus, <u>bet arī sociālos pakalpojumus.</u></p> <p>Nevienā no SPSPL pantiem nav noteikts, kā rīkoties, ja personai <u>bez deklarētās dzīvesvietas</u> ir neatliekami nepieciešams sociālais pakalpojums, kas nav naktspatversme vai krīzes centrs.</p> <p>III. Tiesību akta projekta ietekme uz valsts budžetu un <u>pašvaldību budžetiem</u></p> <p><i>Noteikumu projekts šo jomu neskar.</i></p>	
3.	<p>4. Papildināt 17. pantu ar sesto daļu šādā redakcijā:</p> <p>“(6) Katastrofas un ārkārtējās situācijas gadījumā sociālo pakalpojumu sniedzējam ir pienākums ievērot attiecīgās pašvaldības un valsts institūciju prasības, norādījumus, vadlīnijas un veikt pasākumus apdraudējuma un klientu drošības risku mazināšanai. <u>Sociālo pakalpojumu sniedzēja, kurš sniedz pakalpojumu ar izmitināšanu, vadītājam ir tiesības pieņemt lēmumu par nepieciešamību noteiktā laika periodā ierobežot personas tiesības brīvi pārvietoties.”</u></p>	<p>Pašvaldības norāda, ka papildinājums ir 31.panta pirmajā daļā pārklājas ar 17.panta papildinājumu, jo ir jau iekļauts kā 17.panta papildinājums ar sesto daļu un ir attiecināts uz visiem sociālajiem pakalpojumiem ar izmitināšanu (piemēram, grupu dzīvokļi, krīzes centri, īslaicīgās uzturēšanās mītnes, u.c.). Līdz ar to saglabājams viens no punktiem.</p>

	<p>9. Papildināt 31. panta pirmo daļu ar otro teikumu šādā redakcijā:</p> <p>“Lēmumu par nepieciešamību noteiktā laika periodā ierobežot personas tiesības brīvi pārvietoties institūcijas vadītājs var pieņemt arī katastrofas, ārkārtējās situācijas, vai epidemioloģiskās drošības apdraudējuma gadījumā pašas personas un pārējo klientu apdraudējuma un drošības risku mazināšanai.”</p>	
4.	<p>5. Papildināt 27.¹ panta pirmo daļu ar otro teikumu šādā redakcijā:</p> <p>“Citus personai nepieciešamos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību nodrošina pašvaldība, kura pieņēmusi lēmumu par grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma piešķiršanu.”</p>	<p>Gulbenes novada pašvaldība izsaka šādu iebildumu, kas saistīts ar klientiem, kuri sabiedrībā balstītos pakalpojumus (grupu māja (dzīvokļi)) uzsāks saņemt, atstājot valsts sociālas aprūpes centrus, proti, pašvaldībām, kuru teritorijās ir valsts aprūpes centri, būs nepieciešams uzņemties saistības par ievietotajiem klientiem tikai tāpēc, ka viņu deklarētā dzīvesvieta ir šie centri.</p> <p>Citiem vārdiem sakot, pašvaldībām, kuru teritorijā atrodas valsts sociālās aprūpes centri, būs jāpieņem lēmums par klientiem, kuri vēlēšies saņemt (un būs izvērtēti) sabiedrībā balstītus pakalpojumus, lai gan viņi šajās institūcijās ievietoti no visas valsts teritorijas.</p> <p>Priekšlikums papildināt 27.¹ panta regulējumu, nosakot, ka:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) klienti, kuri sabiedrībā balstītos pakalpojumus grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojumus uzsākuši saņemt, pārtraucot pakalpojumu saņemšanu valsts sociālās aprūpes centros kā pilngadīgas personas ar garīga rakstura traucējumiem, sociālo palīdzības un sociālo pakalpojumu nodrošināšana/apmaksāšana tiek nodrošināta par valsts finanšu līdzekļiem; 2) lēmumu par personām, kuras uzturējušās valsts sociālās aprūpes centros un kurām nepieciešams grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums, pieņem tā pašvaldība, kura iepriekš pieņēmusi lēmumu par personai nepieciešamu ilgstošas sociālās aprūpes

			<p>pakalpojumu personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem (ievietošanu valsts sociālās aprūpes institūcijā).</p> <p>Nepieciešams skaidrot, lai būtu vienota izpratne, ko nozīmē vārds “nodrošināt”, vai ar to ir domāta pakalpojumu izmaksu segšana vai arī piešķiršana?</p> <p>Saskaņā ar Prasībām sociālo pakalpojumu sniedzējiem 84.pantu, <i>ja grupu mājas pakalpojuma sniedzēja klients darba dienas laikā nav nodarbināts vai nesaņem citu regulāru sociālo pakalpojumu, grupu mājas pakalpojuma sniedzējs nodrošina nodarbības atbilstoši šo noteikumu 5.4. apakšpunktā minētajam plānam(5.4. izstrādā individuālo sociālās rehabilitācijas vai sociālās aprūpes plānu), tā pat pienākumi noteikti 81. un 82.pantā.</i></p> <p>Pašvaldība pauž viedokli, ka esošais modelis ir pareizs, ka ar personu strādā tā pašvaldība, kurā atrodas grupu māja (dzīvoklis). Pakalpojuma sniegšanas vietā ir prasība nodrošināt sociālo darbinieku (atlīdzība jau iekļauta pakalpojuma maksā), kurš ikdienā strādā ar šiem klientiem, un tāpēc spēj vislabāk izvērtēt klienta vajadzības. Bet tai pat laikā esam par to, ka izdevumus par sociālā darba ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem, sedz pašvaldība, kura klientu ievietojusi, citādi ir tā, ka pašvaldība nav ieinteresēta sniegt pakalpojumu citas pašvaldības klientiem.</p> <p>Attiecībā uz sociālās palīdzības piešķiršanu piekrīt, ka to nodrošina tā pašvaldība, kura ievietojusi personu grupu mājā (dzīvoklī). Protams visus aspektus tas neatrisinās, jo piemēram Tukuma pašvaldības grupu dzīvokļa klientiem ir atvieglojumi ar mājokļa uzturēšanu saistītajiem izdevumiem, kā arī atvieglojumi trūcīgo/maznodrošināto mājsaimniecību personām dienas centra ēdināšanas līdzmaksājumam, kurus iznes pašvaldība, kura sniedz</p>
--	--	--	---

			<p>pakalpojumu un šādus labvēlīgākus nosacījumus savā pašvaldībā noteikusi.</p> <p>Ierosinājums mainīt grozījumu redakciju: Pašvaldībai, kura pieņēmusi lēmumu par grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojuma piešķiršanu, ir pienākums segt citus personai nepieciešamos sociālos pakalpojumus, kā arī nodrošināt sociālo palīdzību.</p>
5.		<p>Papildināt 28. panta trešās daļas trešo teikumu pēc vārdiem „attiecīgajai personai” ar vārdiem “nepieciešamos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību, kā arī”.</p>	<p>Nepieciešams skaidrot, vai tas nozīmē, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojums (būtiskas izmaksas pašvaldībai), ja tāds šai personai ir nekavējoties nepieciešams, būs jānodrošina pašvaldībai, kurā persona, piemēram, ciemojas pie draugiem un dzīvesvieta ir anulēta. Tas, tomēr, būtu skaidri nosakāms likumā vai <i>pēc pēdējās vai atrašanās (izvēlētas) vietas</i>. Tāpat bēgļu situāciju risināšanas piekritības jautājums.</p> <p>Pašvaldība norāda, jau noteiktie pakalpojumi, kuri būtu jānodrošina, likumā jau ir noteikti - naktspatversme vai patversme, informācija un konsultācijas, kā arī ar vienreizējs materiāls atbalsts. Līdz ar to priekšlikums šo punktu nepapildināt.</p>